

Lärares erfarenheter av mobbning under de tre första åren i arbetet

Daniel Hultell

**Karolinska
Institutet**

Innehållsförteckning

1	Förord	2
2	Bakgrund.....	3
2.1	Syftet med rapporten	3
3	Metod.....	5
3.1	Urval	5
3.2	Mätinstrument.....	6
3.3	Analys	7
4	Resultat	8
4.1	Observerad mobbing i skolan	8
4.1.1	Jämförelse mellan åldersinriktningar i skolan	10
4.2	Lärare själva utsatta för mobbing i skolan	13
4.2.1	Jämförelse mellan åldersinriktningar i skolan	15
5	Diskussion.....	19
5.1	Lärare som observerat mobbning	19
5.2	Lärare själva utsatta för mobbning	20
5.3	Begränsningar i rapporten.....	21
6	Referenser	22

1 Förord

LÄST-projektets huvudaskliga syfte är att studera stress och hälsa i samband med övergången mellan högskoleutbildning och arbetsliv. I publikationer från projektet har fokus riktats mot både utbildningsfrågor samt arbetslivsfrågor (Djordjevic, Rudman, & Gustavsson, 2009; Hultell & Gustavsson, 2011; Wännström, Hultell, & Gustavsson, 2009). Föreliggande rapport har emellertid ett lite annorlunda fokus jämfört med tidigare publikationer och är inriktad på mobbning i skolan. I rapporten redovisas data från tre insamlingstillfällen då deltagarna förväntades ha avslutat sin utbildning och påbörjat sitt arbete som lärare.

Rapporten vänder sig till studiedeltagare, arbetstagar-, arbetsgivar-, utbildnings- och intresseorganisationer samt övriga intressenter i dessa frågor. Ett stort tack till alla studiedeltagare vars svar och engagemang har varit en förutsättning för genomförandet av studien och dess kvalitet. Projektet möjliggörs genom forskningsanslag från AFA försäkring.

Stockholm den 10 september 2011

Petter Gustavsson vetenskaplig ledare för LÄST-projektet

2 Bakgrund

I samband med skolstarten på hösten uppstår det vanligtvis en debatt om mobbning i skolan och det används ofta målande exempel av mobbningsoffer eller av skolor där problemlösningen inte fungerat (e.g. Balksjö, 2011; Fjellner, 2011; Sennerstam, 2011; Sirén, 2011; Thurfjell, 2011; Thurfjell & Balksjö, 2011; Åman, 2011). Emellertid saknas det ofta ett statistiskt underlag rörande omfattningen av mobbningen i denna debatt och ”givna sanningar” om mobbare samt mobbningsoffer upprepas och förstärks. För att ge en övergripande bild av problemen relaterade till mobbning i skolan är det därför viktigt att dessa exempel kompletteras med statistik kring omfattning, frekvens samt problem relaterade till mobbning. Detta ger ett bättre underlag för debatten och gynnar sannolikt även arbetet mot mobbning i skolan.

Något som även ofta förbises i denna debatt är att det inte endast är elever som återvänder till skolan utan att även många av lärarna själva kommer tillbaka till skolan från sommarledigheten. Mobbning av lärare ges inte samma utrymme i debatten trots att detta också handlar om mobbning i skolan. Vidare kan mobbning av lärare också påverka mobbning elever emellan. Dels kan lärarnas egen ork att arbeta med att motverka mobbning påverkas negativt av att själva bli utsatta för mobbning, vidare fungerar lärare som själva står för mobbning som negativa förebilder för eleverna.

Gränsdragningen för vad som är att betrakta som mobbning är emellertid inte alltid helt enkel. Olweus (2003) definierar mobbning utifrån tre kriterier: (1) ett aggressivt beteende eller ett beteende med avsikten att orsaka psykisk eller fysisk skada (2) att det inte handlar om en engångsförekomst utan att beteendet sker vid upprepade tillfällen (3) att det finns en obalans i maktförhållandet mellan de inblandade där den ena (mobboffret) är svagare än den andra (mobbaren). I de fall där dessa tre kriterier uppfylls anses mobbning förekomma. Av definitionen framgår att den är generell och att den inte endast omfattar mobbning mellan elever/ungdomar utan gäller även för vuxna.

Sedan 2005 utförs vid Karolinska Institutet en studie som heter Lärares tillvaro i utbildning och arbetsliv (LÄST) (Gustavsson, Kronberg, Hultell, & Berg, 2007). I LÄST-studien har man följt en nationell kohort av lärarstudenter under deras sista två år på utbildningen samt under deras första tre år i arbetslivet. I samband med att lärarna började arbeta har frågor ställts om mobbning i skolan och det är dessa svar som utgör underlaget till föreliggande rapport.

2.1 Syftet med rapporten

Syftet med denna rapport är att presentera en bild av mobbning inom den svenska skolan. Förhoppningen är att rapporten kan fungera som ett underlag i debatten kring mobbning i skolan. Rapporten är främst deskriptiv i karaktär och fokuserar på lärare som observerat mobbning av elever och skolpersonal, lärare som själva utsatts för

mobbing samt skillnader rörande mobbing mellan olika åldersinriktningar i skolan. Följande tre områden avhandlas:

- I vilken omfattning observeras mobbing, vilka utsätts för mobbing, vilka står för mobbningen och hur ofta sker denna mobbing.
- I vilken omfattning mobbas lärarna själva i skolan, vilka står för mobbningen, hur ofta förekommer mobbningen och hur stora besvär upplevs som en följd av mobbningen.
- Finns det skillnader mellan olika åldersinriktningar inom skolan rörande mobbing.

3 Metod

3.1 Urval

Rapporten bygger på data från studien *Lärares Tillvaro i Utbildning och Arbeta* (LÄST). LÄST-studien syftar till att kartlägga övergången från utbildning till arbetsliv och den första tiden i yrket för lärare.

Urvalsramen utgjordes av de lärarstudenter som under hösten 2005 var registrerade på antingen (1) termin fem (av sju) i lärarutbildning med inriktning mot barnomsorg, förskola, förskoleklasser och grundskolans tidigare år på något av de lärosäten med fler än 80 studenter på definierad inriktning, eller (2) termin sju (av nio) i lärarutbildning med inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskola på något av de lärosäten med fler än 80 studenter på definierad inriktning. Två undantag gjordes emellertid från urvalskriterierna och studenter från Högskolan i Dalarna samt Högskolan i Skövde. Högskolan i Dalarna inkluderades då detta lärosäte fått mycket positiva omdömen i samband Högskoleverkets nationella utvärdering. Högskolan i Skövde inkluderades då det ingick samtidiga kvalitativa studier av detta lärosäte.

De studenter som gav informerat samtycke genom att svara på studiens första enkät utgjorde studiens kohort. Data har samlats in årligen och fem datainsamlingar har genomförts, två under de sista åren på utbildningen (2005 och 2006) och tre under de första åren i yrket (2008, 2009 och 2010). Totalt kontaktades 4067 lärarstudenter varav 2853 svarade och utgjorde studiekohorten. Medelåldern för studiedeltagarna i kohorten vid insamlingen 2005 var 28.3 år och 83.4% var kvinnor. Svarefrekvensen vid de olika datainsamlingarna varierade mellan 57.5% och 77.8%. För en mer detaljerad beskrivning av LÄST-studien se Gustavsson, Kronberg, Hultell och Berg (2007) samt Hultell (2011).

Resultaten i rapporten bygger på data från de tre första åren i arbetslivet. Av de tillfrågade svarade 1752 (62.6%) i samband med det första tillfället, 1678 (60.4%) svarade i samband med det andra tillfället och 1585 (57.5%) svarade i samband med det tredje tillfället. Kriterier för att ingå i rapporten var att deltagarna svarat på frågorna rörande om de observerat mobbning eller om de själva blivit utsatta för mobbning samt att de svarat på frågor kring vilken inriktning som bäst beskrev deras arbetsplats. Anledningen till detta var att det skulle vara möjligt att jämföra olika åldersinriktningar inom skolan rörande förekomst av mobbning, offer för mobbning, vilka som stått för mobbning samt upplevda besvär av mobbning (endast aktuellt för de lärare som själva uppgett att de blivit mobbade).

Lärarna tillfrågades om vilken inriktning/inriktningar som bäst beskrev deras nuvarande anställning. Svarealternativen var fritidshem, förskoleklass, förskola, grundskolan tidigare år, grundskolan senare år, gymnasium samt vuxenutbildning. Baserat på svaren delades lärarna in i tre kategorier. Den första bestod av de lärare som svarat att de arbetade inom fritidshem, förskoleklass, förskola eller grundskolan tidigare år, dessa lärare kategoriserades som inriktning tidigare år. Den andra

kategorin bestod av de lärare angett att de arbetade inom grundskolan senare år, gymnasium eller vuxenutbildning, dessa kategoriserades som inriktning senare år. Den tredje kategorin bestod av de lärare som inte entydigt kunde kategoriseras enligt de två första gruppindelningarna utan angivit att de arbetade inom båda inriktningarna.

Antalet av de som svarat och uppfyllde inklusionskriterierna var 1494 vid insamlingen 2008, 1506 vid insamlingen 2009 och 1258 vid insamlingen 2010. Fördelningen mellan inriktningar samt information om medelålder och könsfördelning vid respektive insamlingstillfälle presenteras i Tabell 1.

Tabell 1

Fördelning av lärare inom respektive åldersinriktning samt medelålder och könsfördelning vid varje datainsamlingstillfälle.

Insamlingstillfälle	Totalt	Tidigare år	Senare år	Båda inriktningar	Ålder (SD)	Kön % (Kvinnor)
2008	1494	1047	339	108	31.8 (7.4)	86.3
2009	1506	1003	382	121	32.8 (7.3)	86.5
2010	1258	855	314	89	34.2 (7.5)	85.5

3.2 Mätinstrument

Först tillfrågades lärarna om de lagt märke till om någon, elev eller personal, förutom dem själva blivit utsatta för mobbning på deras skola under de senaste 12 månaderna. De som uppgett att de observerat mobbning fick sedan uppge vilka som utsatts för mobbningen samt vilka som hade stått för mobbningen. Vidare skattade de även hur ofta mobbningen hade förekommit. Lärarna fick också uppge om de själva hade blivit utsatta för mobbning, vilka som hade stått för mobbningen, hur ofta mobbningen hade förekommit samt hur stora besvär de hade fått av mobbningen. I samband med frågorna kring mobbning definierades vad som avsågs med mobbning, detta för att öka sannolikheten att svaren hade en gemensam betydelse. Följande beskrivning av mobbning användes i enkäten:

Med mobbning menar vi: När en person upprepade gånger och under viss tid blir utsatt för negativa handlingar från en eller flera personer och att den drabbade upplever sig ha svårigheter att försvara sig. Vi räknar inte en konflikt mellan två lika starka personer som mobbning.

Svarsalternativen för vilka som utsatts för mobbning var *Elever, Lärare, Skolledare* och *Annan skolpersonal*. Svarsalternativen för vilka som stått för mobbning var *Elever, Elever från annan skola, Lärare, Skolledare* och *Annan skolpersonal*. Svarsalternativen för frågan om hur ofta mobbing förekom var *Mycket sällan, Någon gång eller några gånger per månad, Någon gång per vecka, Flera gånger per vecka,* och *Dagligen*. Svarsalternativen för frågan om upplevda besvär av mobbing var

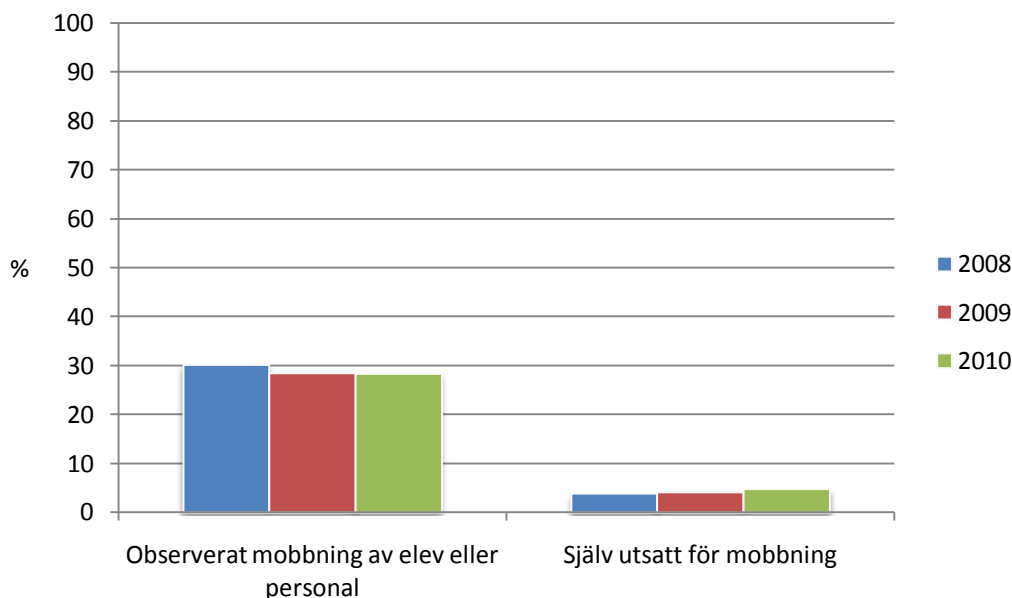
Mycket små eller inga, Små, Stora, och Mycket stora. Samtliga frågor kring mobbning återfinns i Appendix 1.

3.3 Analys

De resultat som presenteras i följande rapport är i huvudsak deskriptiva. I samband med jämförelser mellan de olika åldersinriktningarna har χ^2 -analys använts. χ^2 -analys används när man vill jämföra grupper rörande kategorivariabler (exempelvis utsatt för mobbning, inte utsatt för mobbning). Mer specifikt jämförs observerade frekvenser inom respektive grupp med de frekvenser som kan förväntas givet att ingen skillnad finns mellan grupperna. Ett exempel kan vara att man känner till att 20% av befolkningen är rökare men att man är intresserad av om det finns skillnader mellan män och kvinnor. Givet att inga könsskillnader finns bör cirka 20% av kvinnorna och cirka 20% av männen vara rökare. Om emellertid det är så att det är 25% av kvinnorna 15% av männen som är rökare framgår det att kvinnor i högre utsträckning än förväntat (givet inga skillnader) är rökare. Ett p-värde på .05 har använts för att bedöma om det förekommer statistiskt signifikanta skillnader. I de fall där signifikanta gruppskillnader föreligger har de signifikanta gruppavvikelsena fetmarkerats i tabellerna.

4 Resultat

Nedan presenteras resultaten kring mobbning. Först redovisas resultaten kring observerad mobbning för hela gruppen och jämförelser mellan de olika åldersinriktningarna. Sedan redovisas resultaten kring lärare som blivit utsatta för mobbning för hela gruppen samt jämförelserna mellan grupperna. I Figur 1 presenteras andelen lärare som observerat mobbning samt andelen lärare som själva utsatts för mobbning vid de olika datainsamlingarna.

Figur 1

Prevalens av observerad och egenupplevd mobbning.

4.1 Observerad mobbning i skolan

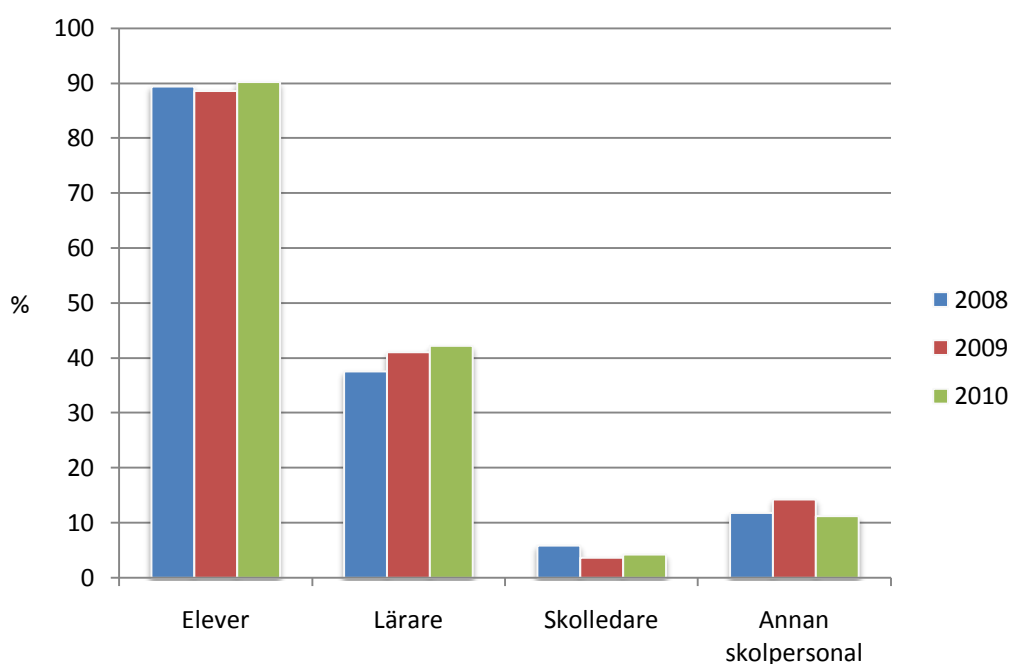
Av de som svarat på frågan om observerad mobbning angav cirka 30% vid samtliga tre tillfällen att de sett elever eller skolpersonal bli mobbade på skolan där de arbetade (Figur 1, Tabell 2, Tabell 3 och Tabell 4). På frågorna kring om lärarna observerat mobbning, vilka grupper som utsatts för mobbning samt vilka som stått för mobbning var svarsalternativen ja och nej. I tabellerna redovisas emellertid endast andelen ja-svar för samtliga och de olika åldersinriktningarna. Exempelvis i Tabell 2 rörande vilka som observerat mobbning framgår det att 30.2% observerat mobbning och av dessa har 89.4% observerat mobbning av elever, de 69.8% som inte observerat mobbning redovisas ej och inte heller de 10.6% som inte observerat mobbning av elever.

I samband med frågan om vilka grupper som har blivit mobbade hade lärarna möjlighet att ange flera svarsalternativ, det vill säga samma lärare hade möjlighet att ange om de observerat mobbning av endast en grupp eller av flera grupper. Resultaten som presenteras utgörs av andelar av de lärare som svarat att de

observerat mobbning. Exempelvis, av de cirka 30% lärare som observerat mobbning är det omkring 90% som identifierat elever som offer.

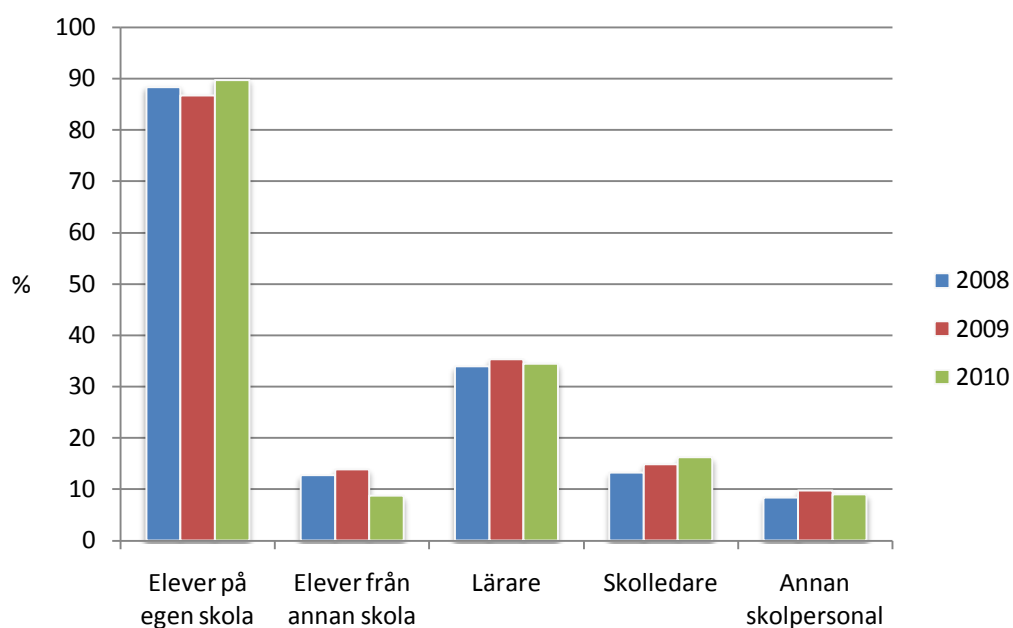
Resultaten visar tydligt att eleverna är den grupp som oftast har setts bli mobbade följt av lärarna (Figur 2). Resultaten rörande utsatta grupper presenteras i Figur 2 samt mer detaljerat i Tabell 2, Tabell 3 och Tabell 4. Rörande vilka som har stått för mobbningen framgår det att det även är dessa två grupper som stått för själva mobbandet (Figur 3). Även här hade lärarna möjlighet att välja flera svarsalternativ och resultaten ska läsas på samma sätt som resultaten för vilka som utsatts för mobbningen. Resultaten angående vilka som har stått för mobbningen presenteras i Figur 3 samt mer detaljerat i Tabell 2, Tabell 3 och Tabell 4.

Ser man till frekvensen av observerad mobbning framgår det att i de fall där mobbning förekommer har det skett på regelbunden basis. Värt att notera är att det i fler än sex av tio fall har mobbning förekommit varje vecka och att i cirka en tredjedel av fallen har mobbningen skett flera gånger per vecka. Resultaten rörande frekvens av observerad mobbning presenteras i Figur 3 och mer detaljerat i Tabell 5, Tabell 6 samt Tabell 7.

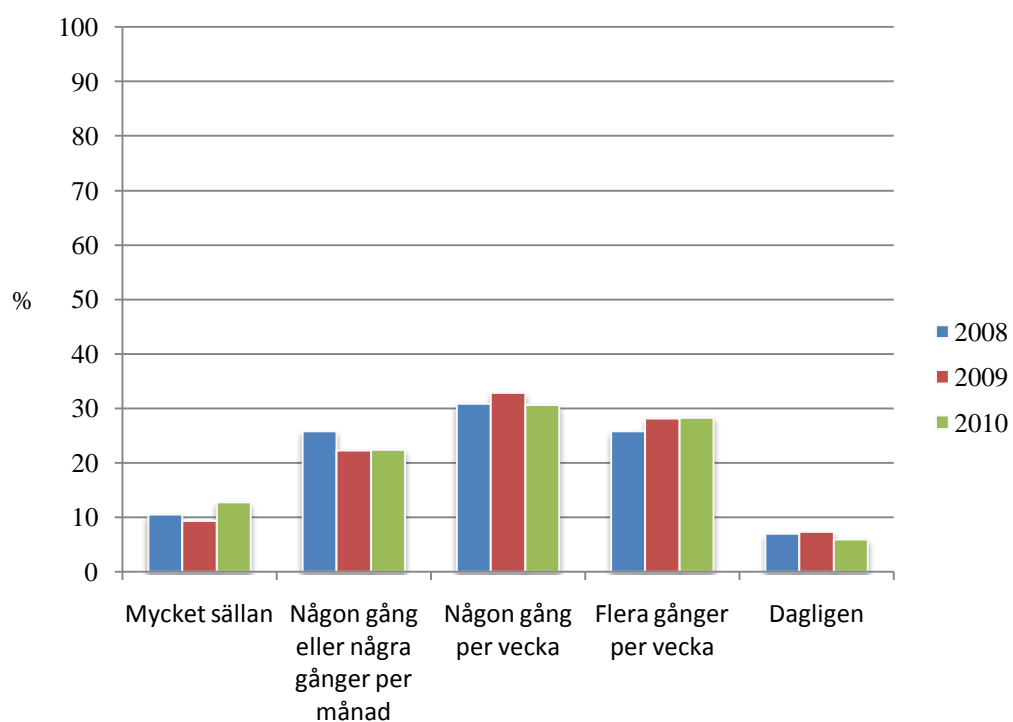
Figur 2

Grupper som observerats bli utsatta för mobbning. Flera svarsalternativ fick väljas och staplarna representerar andelar av de lärare som uppgett att de observerat mobbning.

Figur 3

Grupper som observerats stå för mobbning. Flera svarsalternativ fick väljas och staplarna representerar andelarna av de lärare som uppgett att de observerat mobbning.

Figur 4

Frekvens av observerad mobbning. Staplarna representerar andelarna av de lärare som uppgett att de observerat mobbning.

4.1.1 Jämförelse mellan åldersinriktningar i skolan

Vid presentationen av resultaten har i de fall där signifikanta gruppsskillnader hittats de grupper som signifikant avvikit fetmarkerats. Exempelvis framgår av Tabell 2 att

det är färre (24.7% jämfört med 30.2%) än förväntat inom gruppen tidigare år som observerat mobbning medan det är fler än förväntat som observerat inom grupperna senare år och båda inriktningar (42.8% respektive 45.3% jämfört med 30.2%).

Vid en jämförelse av observerad mobbning mellan de olika åldersinriktningarna i skolan var två saker tydliga. Den första var att lärare som arbetar inom inriktningen senare år samt lärare som arbetar inom båda inriktningarna i större utsträckning observerat mobbning medan detta är mindre vanligt inom inriktningen tidigare år. Den andra var att lärare som arbetar inom inriktningen senare år i större utsträckning har observerat elever bli mobbade medan detta är mindre vanligt inom inriktningen tidigare år. Bägge dessa fynd gällde vid samtliga tre år. Ytterligare återkommande fynd var att ju äldre elever man arbetade med desto vanligare var det att eleverna (både på egen skola och från annan skola) i större utsträckning själva hade stått för mobbningen medan det i större utsträckning var lärarna som stod för mobbningen inom inriktningen tidigare år. Samtliga fynd återfinns i Tabell 2, Tabell 3 och Tabell 4. Inga skillnader hittades mellan de olika inriktningarna rörande frekvens av mobbning.

Tabell 2

Andel lärare som observerat mobbning av elever eller personal i skolan 2008, N = 1491.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %	(df) χ^2
Observerat mobbning av elever eller personal i skolan	30.2	24.7	42.8	45.3	(2) 52.01**
Utsatta för mobbning					
Elever	89.4	86.0	94.4	90.9	(2) 6.82
Lärare	37.6	38.3	35.4	40.5	(2) 0.42
Skolledare	5.9	6.1	7.5	0.0	(2) 2.65
Annan skolpersonal	11.8	13.2	6.7	20.6	(2) 5.51
Stått för mobbning					
Elever på egen skola	88.3	85.6	92.4	88.9	(2) 3.90
Elever från annan skola	12.7	9.9	15.2	18.2	(2) 2.61
Lärare	33.9	36.6	27.3	40.0	(2) 3.38
Skolledare	13.3	15.6	8.6	16.2	(2) 3.10
Annan skolpersonal	8.4	12.9	2.9	2.9	(2) 10.16**

**p≤.01

Tabell 3

Andel lärare som observerat mobbning av elever eller personal i skolan 2009, N = 1502.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %	(df) χ^2
Observerat mobbning av elever eller personal i skolan	28.5	23.1	39.6	38.3	(2) 43.32**
Utsatta för mobbning					
Elever	88.6	81.9	96.6	93.2	(2) 19.76**
Lärare	41.1	46.1	35.8	34.2	(2) 3.99
Skolledare	3.7	3.9	2.8	5.6	(2) 0.59
Annan skolpersonal	14.3	17.9	12.0	5.4	(2) 4.55
Stått för mobbning					
Elever på egen skola	86.7	77.4	97.9	93.2	(2) 32.17**
Elever från annan skola	13.9	5.2	22.2	25.7	(2) 20.00**
Lärare	35.3	45.9	19.6	31.6	(2) 21.07**
Skolledare	14.9	17.0	13.1	11.1	(2) 1.23
Annan skolpersonal	9.8	12.8	5.8	8.1	(2) 3.57

**p≤.01

Tabell 4

Andel lärare som observerat mobbning av elever eller personal i skolan 2010, N = 1258.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %	(df) χ^2
Observerat mobbning av elever eller personal i skolan	28.4	22.5	40.1	43.8	(2) 46.52**
Utsatta för mobbning					
Elever	90.2	84.6	95.9	97.3	(2) 12.48
Lärare	42.2	45.9	40.4	31.3	(2) 2.54
Skolledare	4.3	3.3	7.0	0.0	(2) 3.41
Annan skolpersonal	11.2	12.1	9.9	10.0	(2) 0.40
Stått för mobbning					
Elever på egen skola	89.7	82.2	97.5	97.4	(2) 20.63**
Elever från annan skola	8.7	4.1	14.0	10.0	(2) 6.83*
Lärare	34.4	42.8	27.2	19.4	(2) 9.97**
Skolledare	16.2	18.3	16.5	6.5	(2) 2.61
Annan skolpersonal	9.0	14.2	4.0	3.4	(2) 8.20*

*p≤.05, **p≤.01

Tabell 5

Frekvens av observerad mobbing 2008, $\chi^2(8) = 13.56$, $p = .09$.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %
Mycket sällan	10.5	8.3	11.7	19.1
Någon gång eller några gånger per månad	25.8	24.4	28.3	25.5
Någon gång per vecka	30.9	29.1	31.7	38.3
Flera gånger per vecka	25.8	30.3	21.4	14.9
Dagligen	7.0	7.9	6.9	2.1

Tabell 6

Frekvens av observerad mobbing 2009, $\chi^2(8) = 4.00$, $p = .86$.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %
Mycket sällan	9.4	7.9	11.9	8.7
Någon gång eller några gånger per månad	22.3	25.3	18.5	19.6
Någon gång per vecka	32.9	31.9	33.8	34.8
Flera gånger per vecka	28.2	27.9	28.5	28.3
Dagligen	7.3	7.0	7.3	8.7

Tabell 7

Frekvens av observerad mobbing 2010, $\chi^2(8) = 2.07$, $p = .98$.

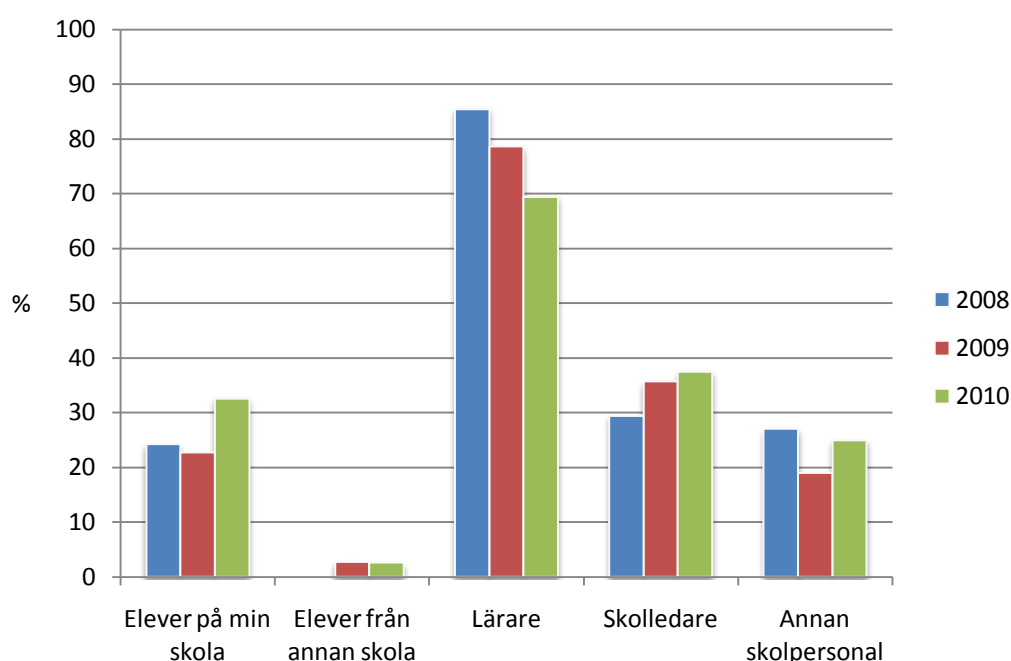
	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %
Mycket sällan	12.7	11.1	14.4	15.8
Någon gång eller några gånger per månad	22.4	21.6	22.4	26.3
Någon gång per vecka	30.6	32.6	28.8	26.3
Flera gånger per vecka	28.3	28.4	28.4	26.3
Dagligen	5.9	6.3	5.6	5.3

4.2 Lärare själva utsatta för mobbing i skolan

Av de lärare som svarat på frågan om de själva blivit utsatta för mobbing på arbetsplatsen så uppgav cirka 4% vid samtliga insamlingstillfällen att de själva hade blivit utsatta för mobbing (Figur 1, Tabell 8, Tabell 9 och Tabell 10). På frågorna kring vilka som stått för mobbning var svarsalternativen ja och nej. I tabellerna redovisas emellertid endast andelen ja-svar för samtliga och de olika åldersinriktningarna. Exempelvis i Tabell 8 framgår det att 3.9% utsatts för mobbing och av dessa har 89.5% blivit mobbade av andra lärare, de 96.1% som inte utsatts för mobbing redovisas ej och inte heller de 10.5% som inte utsatts för mobbing av lärare.

På frågan om vilka grupper som har stått för mobbningen hade lärarna möjlighet att ange flera svarsalternativ, det vill säga samma lärare hade möjlighet att ange om de utsatts för mobbning av endast en grupp eller av flera grupper. Ser man till vilka det är som har stått för mobbningen framgår det tydligt att det främst är andra lärare som har stått för mobbningen följt av skolledare. Resultaten kring förekomst av mobbning och vilka som har stått för mobbningen presenteras i Figur 5 samt mer ingående i Tabell 8, Tabell 9 och Tabell 10.

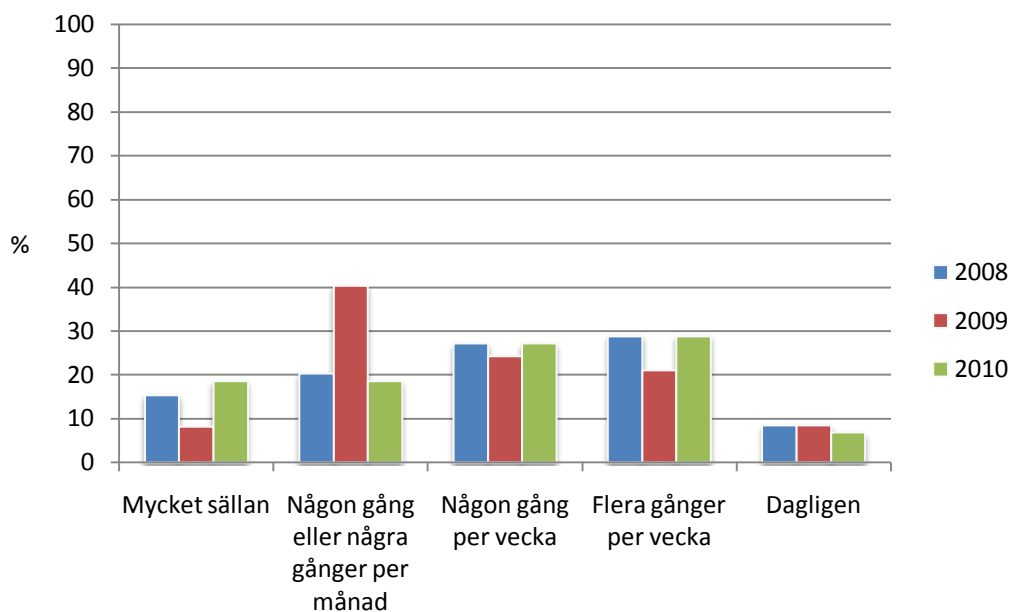
Angående hur ofta lärarna har blivit mobbade (Figur 6, Tabell 11, Tabell 12 och Tabell 13) överensstämmer siffrorna väl med hur frekvensen för observerad mobbning. Cirka 60% av de lärarna som blir utsatta för mobbning blir detta minst en gång i veckan medan ungefär en tredjedel blir utsatta för mobbning flera gånger i veckan. Av de som blir utsatta för mobbning uppgav omkring 40% att de upplevde stora eller mycket stora besvär som en följd av mobbningen (Figur 7, Tabell 14, Tabell 15 och Tabell 16).

Figur 5

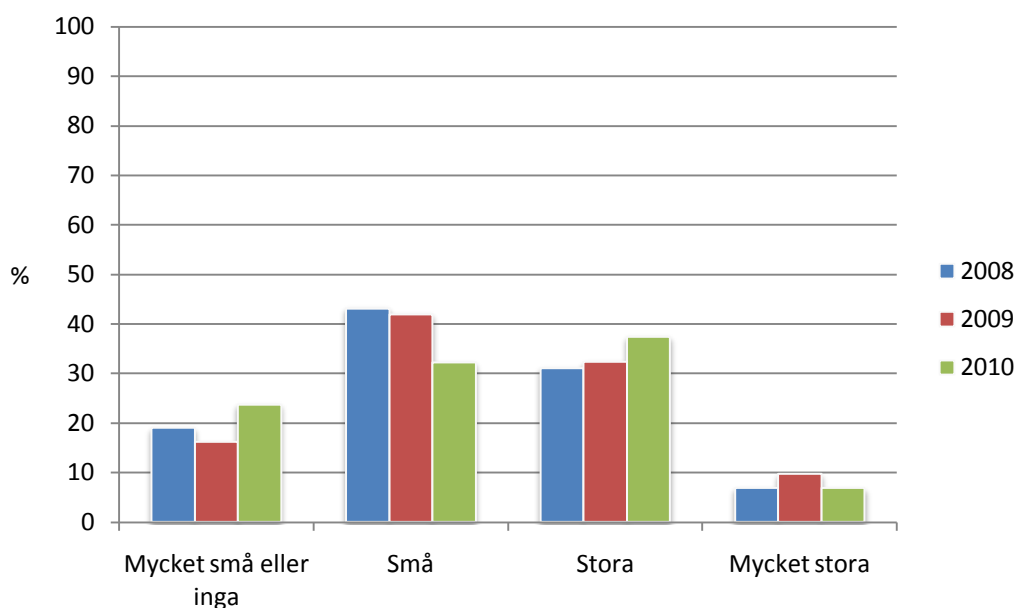
Grupper som har stått för mobbningen. Flera svarsalternativ fick anges och staplarna representerar andelarna av de lärare som uppgett att de blivit utsatta för mobbning.

Figur 6

Frekvens av egenupplevd mobbning. Staplarna representerar andelarna av de lärare som uppgett att de blivit utsatta för mobbning.

Figur 7

Egna upplevda besvär av mobbning. Staplarna representerar andelarna av de lärare som uppgett att de blivit utsatta för mobbning.

4.2.1 Jämförelse mellan åldersinriktningar i skolan

Vid presentationen av resultaten har i de fall där signifikanta gruppskillnader hittats de grupper som signifikant avvikit fetmarkerats. Exempelvis framgår av Tabell 9 att det är färre än förväntat inom gruppen tidigare år (12.1% jämfört med 22.7%) som har blivit utsatta för mobbning och att det är fler än förväntat som har blivit utsatta för mobbning inom gruppen senare år (71.4% jämfört med 22.7%) medan ingen

signifikant avvikelse hittades för gruppen båda inriktningar (25.0% jämfört med 22.7%).

Vid en jämförelse av de olika ålderinriktningarna hittades inga tydliga återkommande skillnader. I samband med insamlingen 2009 var det i större utsträckning elever (både på egna skolan och från andra skolor) som stod för mobbningen av de lärare som arbetade inom inriktningen senare år medan detta i mindre utsträckning var fallet för de lärare som arbetade inom inriktningen tidigare år. Inga skillnader rörande frekvens eller upplevda besvär återfanns mellan de olika åldersinriktningarna.

Tabell 8

Andel lärare som själva blivit utsatta för mobbning på arbetsplatsen 2008, N = 1494.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %	(df) χ^2
Själv blivit utsatt för mobbning	3.9	4.0	3.8	3.7	(2) 0.04
Stått för mobbning					
Elever på min skola	24.2	15.0	50.0	0.0	(2) 5.50
Elever från annan skola	0.0	-	-	-	-
Lärare	85.4	84.4	83.3	100.0	(2) 0.75
Skolledare	29.4	27.3	25.0	50.0	(2) 0.94
Annan skolpersonal	27.0	38.5	0.0	0.0	(2) 5.80

Tabell 9

Andel lärare som själva blivit utsatta för mobbning på arbetsplatsen 2009, N = 1500.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %	(df) χ^2
Själv blivit utsatt för mobbning	4.1	4.5	2.6	5.8	(2) 3.38
Stått för mobbning					
Elever på min skola	22.7	12.1	71.4	25.0	(2) 11.58**
Elever från annan skola	2.7	0.0	25.0	0.0	(2) 8.48*
Lärare	78.6	83.7	57.1	66.7	(2) 3.09
Skolledare	35.7	34.4	33.3	50.0	(2) 0.40
Annan skolpersonal	19.0	16.1	33.3	20.0	(2) 0.97

*p≤.05, **p≤.01

Tabell 10

Andel lärare som själva blivit utsatta för mobbning på arbetsplatsen 2010, N = 1258.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %	(df) χ^2
Själv blivit utsatt för mobbning	4.8	4.9	4.8	3.4	(2) 0.42
Stått för mobbning					
Elever på min skola	32.6	19.2	57.1	33.3	(2) 5.96
Elever från annan skola	2.6	0.0	8.3	0.0	(2) 2.23
Lärare	69.4	73.5	58.3	66.7	(2) 0.98
Skolledare	37.5	50.0	9.1	33.3	(2) 5.54
Annan skolpersonal	25.0	30.8	18.2	0.0	(2) 1.73

Tabell 11

Frekvens av mobbing 2008, $\chi^2(8) = 6.68$, $p = .57$.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %
Mycket sällan	15.3	11.9	23.1	25.0
Någon gång eller några gånger per månad	20.3	21.4	15.4	25.0
Någon gång per vecka	27.1	21.4	46.2	25.0
Flera gånger per vecka	28.8	35.7	7.7	25.0
Dagligen	8.5	9.5	7.7	0.0

Tabell 12

Frekvens av mobbing 2009, $\chi^2(8) = 2.78$, $p = .95$.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %
Mycket sällan	8.1	8.9	10.0	0.0
Någon gång eller några gånger per månad	40.3	40.0	50.0	28.6
Någon gång per vecka	24.2	24.4	20.0	28.6
Flera gånger per vecka	21.0	20.0	20.0	28.6
Dagligen	8.5	9.5	7.7	0.0

Tabell 13

Frekvens av mobbing 2010, $\chi^2(8) = 3.91$, $p = .87$.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %
Mycket sällan	18.6	17.1	26.7	0.0
Någon gång eller några gånger per månad	18.6	19.5	20.0	0.0
Någon gång per vecka	27.1	29.3	20.0	33.3
Flera gånger per vecka	28.8	26.8	26.7	66.7
Dagligen	6.8	7.3	6.7	0.0

Tabell 14

Upplevda besvär av mobbning 2008, $\chi^2(8) = 5.19$, $p = .52$.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %
Mycket små eller inga	19.0	12.2	30.8	50.0
Små	43.1	46.3	38.5	25.0
Stora	31.0	34.1	23.1	25.0
Mycket stora	6.9	7.3	7.7	0.0

Tabell 15

Upplevda besvär av mobbning 2009, $\chi^2(8) = 4.62$, $p = .59$.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %
Mycket små eller inga	16.1	13.3	30.0	14.3
Små	41.9	40.0	50.0	42.9
Stora	32.3	33.3	20.0	42.9
Mycket stora	9.7	13.3	0.0	0.0

Tabell 16

Upplevda besvär av mobbning 2010, $\chi^2(8) = 6.39$, $p = .38$.

	Samtliga %	Tidigare år %	Senare år %	Båda inriktningar %
Mycket små eller inga	23.7	17.1	40.0	33.3
Små	32.2	29.3	40.0	33.3
Stora	37.3	46.3	13.3	33.3
Mycket stora	6.8	7.3	6.7	0.0

5 Diskussion

Syftet med denna rapport var att ge en bild av hur situationen ser ut i skolan rörande mobbning samt att undersöka om det fanns skillnader rörande mobbning kopplade till de olika åldersinriktningar som lärarna arbetade inom. Först diskuteras resultaten kopplade till observerad mobbning och sedan resultaten angående lärare själva utsatta för mobbning. Avslutningsvis diskuteras begränsningar med rapporten.

5.1 Lärare som observerat mobbning

Resultaten visar att i genomsnitt observerade ungefär en tredjedel av lärarna mobbning av antingen elever eller skolpersonal vid samtliga insamlingstillfällen. I de fall där mobbning har observerats förekom den i sex fall av tio minst en gång i veckan och ofta flera gånger per vecka. Av dessa resultat framgår att mobbning verkar vara ett vanligt problem och att i det är ett återkommande och frekvent problem i skolan. Något som emellertid är viktigt att ha i åtanke är att det handlar om observerad mobbning och inte egenrapporterad mobbning. Att anta att cirka 30% av elever eller skolpersonal är offer för mobbning är därför inte korrekt slutsats eftersom det räcker med att en person observerats som utsatt för mobbning för att man ska svara att man sett någon bli mobbad. Av resultaten kan man utläsa att cirka en fjärdedel av samtliga lärarna har sett mobbning av elever medan omkring en tiondel har sett mobbning av lärare. I en nyligen publicerad rapport från Skolverket om mobbning i skolan som bygger på elevsvar var prevalensen av mobbning av elever omkring 7-8% (Skolverket, 2011). Resultaten i Skolverkets rapport överensstämmer med tidigare redovisade nivåer av självrapporterad elevmobbning (e.g. Olweus, Limber, & Mihalic, 1999).

Av resultaten framgår att det primärt är elever som både har blivit mobbade och har mobbat. Denna grupp följs av lärarna själva även om nivåerna för denna grupp är mindre än hälften så stor vid samtliga insamlingstillfällen. Genomgående finns det även en god överensstämmelse mellan nivåer av vilka som utsatts för mobbningen och vilka som har stått för mobbningen, något som indikerar att mobbningen huvudsakligen sker inom den egna gruppen, det vill säga att elever verkar mobba andra elever och lärare verkar mobba andra lärare.

Även om det inte går att uttala sig om prevalens av elevmobbning baserat på de resultat som presenterats kan man däremot konstatera att i de fall där mobbning har observerats så har det observerats ofta. I omkring 30% av fallen har mobbningen observerats flera gånger per vecka vilket naturligtvis är mycket problematiskt. Det mest uppenbara problemet är naturligtvis att de besvär som uppstår för de drabbade av att konsekvent utsättas för mobbning. Vidare kan denna frekvens även ses som ett misslyckande med arbetet att förhindra och stoppa mobbning i skolan.

Vid jämförelse av de olika åldersinriktningarna ser man att de tydligaste skillnaderna handlade om förekomsten av mobbning, vilka som blev utsatta för mobbning samt

vilka som stod för mobbningen. Mobbning observerades i högre utsträckning inom åldersinriktningen senare år jämfört med inriktningen tidigare år. Angående vilka som blir utsatta för mobbning framgick det att elever i större utsträckning observerats som mobboffer inom inriktningen senare år och i mindre utsträckning bland de lärare som arbetade inom tidigare år. Andra återkommande fynd var att lärare i större utsträckning pekades ut som de som stod för mobbningen av de lärare som arbetade inom tidigare år.

Ser man till resultaten verkar det som att ju äldre eleverna blir desto vanligare blir det att lärarna observerar mobbning. Vid en närmare granskning av resultaten framgår det emellertid att det främst är två undergrupper som har stått för gruppskillnaderna mellan åldersinriktningarna. Vid analys av skillnader mellan samtliga arbetsplatsinriktningar och kombinationer av arbetsplatsinriktningar framgår det att lärare som arbetar inom förskolan konsekvent har observerat mobbning i mindre utsträckning medan de som arbetar inom grundskolan senare år konsekvent har observerat mobbning i större utsträckning (2008, $\chi^2(37) = 175.84$, $p < .001$; 2009, $\chi^2(42) = 175.68$, $p < .001$; 2010, $\chi^2(39) = 167.42$, $p < .001$). Av dessa resultat framgick det tydligt att det var inom inriktningen grundskolan senare år som de största mobbningsproblem återfanns. I en tidigare studie på mobbning i Sverige och Norge var det tydligt att prevalensen av mobbning minskade successivt med ökad ålder (Olweus, et al., 1999) vilket alltså inte överensstämmer med resultaten i denna rapport. Detta borde ha yttrat sig i en tydlig överrepresentation av mobbning inom inriktningen grundskolan tidigare år vilket inte var fallet.

5.2 Lärare själva utsatta för mobbning

Ser man till de lärare som själva har uppgett att de blivit utsatta för mobbning ligger även denna andel på en jämn nivå vid samtliga insamlingstillfällen på omkring 4%. Denna siffra stämmer överens med internationella studier av egenrapporterad mobbning på arbetsplatsen där förekomst av mobbning har mätts på liknande sätt (e.g. Zapf, Einarsen, Hoel, & Vartia, 2003). Ser man till vilka som har stått för mobbningen framgår det tydligt att det är andra lärare som utgör den klart största gruppen. Angående frekvensen av mobbning så är dessa nivåer ungefär desamma som för observerad mobbning och cirka en tredjedel uppger att de utsatts för mobbning flera gånger i veckan. Ser man till upplevda besvär av mobbning framgår det att ungefär två av fem upplever stora eller mycket stora besvär. Emellertid återfanns inget tydligt starkt samband mellan frekvens av mobbning och upplevda besvär. Frekvensen av mobbning förklarade omkring en tiondel av variationen i upplevda besvär vid respektive insamlingstillfälle vilket indikerar att andra faktorer har större inverkan på upplevda besvär.

Inga tydliga gruppskillnader återfanns rörande egenupplevd mobbning. Detta kan verka underligt om man ser till andelen elever som uppges ha stått för mobbningen då det konsekvent är en högre andel av de som arbetar inom senare år som pekar ut dessa som förövare. Anledningen till att denna skillnad endast är signifikant vid andra tillfället är troligtvis att antalet lärare som utsatts för mobbning, ur ett statistiskt perspektiv, är så litet att gruppskillnader blir svåra att säkerställa statistiskt.

5.3 Begränsningar i rapporten

En tydlig begränsning med rapporten är att det endast är lärare själva som har svarat. För att få en bra skattning av prevalensen av elever som utsatts för mobbning bör man vända sig direkt till denna grupp. Vidare finns det andra typer av mobbning som det inte ställs frågor om i undersökningen. Något som har uppmärksammats under senare år är elektronisk mobbning (e-mobbning) som sker exempelvis via internet eller mobiltelefoner. I skolverket rapport framgick det emellertid att prevalensen av mobbning via internet var betydligt lägre och resultaten visade att det var en av hundra som utsatts för nätmobbning. Det verkar alltså som att de klart största problemen kopplade till mobbning i huvudsak sker i den fysiska skolmiljön och direkt interaktion.

Ett vanligt problem i samband med undersökningar är att det uppstår ett bortfall, det vill säga att det finns tillfrågade som väljer att inte svara alls på enkäten (externt bortfall) eller de som väljer att inte svara på vissa frågor i enkäten (internt bortfall). Problemet med bortfall är att risken finns att det finns en systematik i vilka som inte deltar vilket i sin tur riskerar att snedvrider resultaten. Problemet med bortfall är större i samband med longitudinella undersökningar, vilket är fallet för LÄST-studien. En bortfallsanalys har genomförts för LÄST-deltagarna där man undersökt om det fanns en koppling mellan bortfall och tid, kön, ålder, självskattad hälsa, depression samt livstillfredsställelse. Resultaten visade att bortfallet ökade ju längre tid undersökningen pågick samt att män och deltagare med lägre självskattad hälsa hade ett större bortfall. För en mer detaljerad beskrivning av bortfallsanalysen hänvisas till Hultell (2011). Det finns forskning som visar på ett negativt samband mellan mobbning och hälsa (Einarsen & Mikkelsen, 2003) vilket i detta fall innebär en risk för en underestimering av prevalens av mobbning för lärarna.

En begränsning med undersökningen kopplat till lärarna som själva utsatts för mobbning är antalet deltagare. Även om det är ett stort urval från början är det en liten andel som uppger att de utsatts för mobbning vilket gör det svårare att statistiskt säkerställa gruppskillnader. Detta innebär att det finns en risk för felaktiga slutsatser dras om att det exempelvis inte finns några skillnader mellan åldersinriktningarna när det i själva verket gör det. Ett sådant fall är exempelvis andelen lärare som blivit utsatta för mobbning av elever. Hade urvalet varit större hade detta troligtvis identifierats som en statistisk signifikant skillnad mellan åldersinriktningarna.

6 Referenser

- Balksjö, J. (2011, 2011-08-17). Lärarna gav inget stöd. *Svenska Dagbladet*. from http://www.svd.se/nyheter/inrikes/lararna-gav-inget-stod_6393605.svd.
- Djordjevic, A., Rudman, A., & Gustavsson, J. (2009). *Övergången mellan utbildning och yrkesliv: Lärares reflektioner kring yrkesförberedelse, introduktion och arbetsituation 2 år efter lärarexamen* (No. B 2009:3). Stockholm: Karolinska Institutet.
- Einarsen, S., & Mikkelsen, E. G. (2003). Individual effects of exposure to bullying at work. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf & C. L. Cooper (Eds.), *Bullying and emotional abuse in the workplace: International perspectives in research and practice* (pp. 127–144). London: Taylor & Francis.
- Fjellner, M. (2011, 2011-08-20). Att skuldbelägga alla lärare minskar inte mobbning. *Svenska Dagbladet*. from http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/att-skuldbelagga-alla-larare-minskar-inte-mobbningen_6402409.svd.
- Gustavsson, J. P., Kronberg, K., Hultell, D., & Berg, L.-E. (2007). *Lärares tillvaro i utbildning och arbete* (No. B 2007:2). Stockholm: Karolinska Institutet.
- Hultell, D. (2011). *Lost in transition? A study of newly graduated teachers' experiences during the initial period of employment*. Unpublished Ph.D. thesis, Karolinska Institutet, Stockholm.
- Hultell, D., & Gustavsson, J. P. (2011). Factors affecting burnout and work engagement in teachers when entering employment. *Work*, 39, in-press.
- Olweus, D. (2003). Bully/victim problems in school: Basic facts and an effective intervention programme. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf & C. L. Cooper (Eds.), *Bullying and emotional abuse in the workplace: International perspectives in research and practice* (pp. 62-78). London: Taylor & Francis.
- Olweus, D., Limber, S., & Mihalic, S. (1999). Blueprints for violence prevention, book nine: Bullying prevention program. *Boulder, CO: Center for the Study and Prevention of Violence*.
- Sennerstam, R. (2011, 2011-08-18). Lärarna gör mobbningen värre. *Svenska Dagbladet*. from http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/lararna-gor-mobbningen-varre_6396571.svd.
- Sirén, E.-L. (2011, 2011-08-20). Ny strategi mot mobbning brådskar. *Svenska Dagbladet*. from http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/ny-strategi-mot-mobbning-bradskar_6402411.svd.
- Skolverket (2011). *Utvärdering av metoder mot mobbning* (No. 353). Stockholm: Skolverket.
- Thurfjell, K. (2011, 2011-08-16). "Hennes sätt gör att hon blir slagen". *Svenska Dagbladet*. from http://www.svd.se/nyheter/inrikes/hennes-satt-gor-att-hon-blir-slagen_6391009.svd.
- Thurfjell, K., & Balksjö, J. (2011, 2011-08-17). De mobbade tvingas flytta. *Svenska Dagbladet*. from http://www.svd.se/nyheter/inrikes/de-mobbade-tvingas-flytta_6393603.svd.
- Wännström, I., Hultell, D., & Gustavsson, J. P. (2009). *Lärarstudenters erfarenheter av stöd och psykosocialt klimat under lärarutbildningen* (No. B 2009:5). Stockholm: Karolinska Institutet.
- Zapf, D., Einarsen, S., Hoel, H., & Vartia, M. (2003). Empirical findings on bullying in the workplace. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf & C. L. Cooper (Eds.),

Bullying and emotional abuse in the workplace: International perspectives in research and practice (pp. 103–126). London: Taylor & Francis.

Åman, J. (2011, 2011-08-17). Mobbning: Det finns handlingar som aldrig kan ursäktas. *Dagens Nyheter*. from <http://www.dn.se/ledare/signerat/mobbning-det-finns-handlingar-som-aldrig-kan-ursaktas>.

Appendix 1

<p>Har du lagt märke till om någon (elev eller personal) förutom du själv har blivit utsatt för mobbning på din skola under det senaste året?</p> <p><i>Med mobbning menar vi: När en person upprepade gånger och under viss tid blir utsatt för negativa handlingar från en eller flera personer och att den drabbade upplever sig ha svårigheter att försvara sig. Vi räknar inte en konflikt mellan två lika starka personer som mobbning.</i></p>	<p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nej</p>																					
<p>Hur ofta har mobbningen förekommit under det senaste året?</p>	<p>1 ☐ Dagligen</p> <p>2 ☐ Flera gånger per vecka</p> <p>3 ☐ Någon gång per vecka</p> <p>4 ☐ Någon eller några gånger per månad</p> <p>5 ☐ Mycket sällan</p>																					
<p>Vem/vilka är det som utsatts för mobbningen?</p>	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ja</th> <th>Nej</th> </tr> <tr> <th></th> <th>1</th> <th>2</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a. Lärare</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>b. Skolledare</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>c. Annan skolpersonal</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>d. Elever på min skola</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </tbody> </table>		Ja	Nej		1	2	a. Lärare	☐	☐	b. Skolledare	☐	☐	c. Annan skolpersonal	☐	☐	d. Elever på min skola	☐	☐			
	Ja	Nej																				
	1	2																				
a. Lärare	☐	☐																				
b. Skolledare	☐	☐																				
c. Annan skolpersonal	☐	☐																				
d. Elever på min skola	☐	☐																				
<p>Vem/vilka är det som stått för mobbningen?</p>	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ja</th> <th>Nej</th> </tr> <tr> <th></th> <th>1</th> <th>2</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a. Lärare</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>b. Skolledare</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>c. Annan skolpersonal</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>d. Elever på min skola</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>e. Elever från utomstående skola</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </tbody> </table>		Ja	Nej		1	2	a. Lärare	☐	☐	b. Skolledare	☐	☐	c. Annan skolpersonal	☐	☐	d. Elever på min skola	☐	☐	e. Elever från utomstående skola	☐	☐
	Ja	Nej																				
	1	2																				
a. Lärare	☐	☐																				
b. Skolledare	☐	☐																				
c. Annan skolpersonal	☐	☐																				
d. Elever på min skola	☐	☐																				
e. Elever från utomstående skola	☐	☐																				
<p>Har du själv blivit utsatt för mobbning på din arbetsplats under det senaste året?</p>	<p>1 ☐ Ja</p> <p>2 ☐ Nej → <i>Fortsätt till fråga 87</i></p>																					
<p>Hur ofta har mobbningen förekommit under det senaste året?</p>	<p>1 ☐ Dagligen</p> <p>2 ☐ Flera gånger per vecka</p> <p>3 ☐ Någon gång per vecka</p> <p>4 ☐ Någon eller några gånger per månad</p> <p>5 ☐ Mycket sällan</p>																					

Hur stora eller små besvär har du fått av mobbningen?

- 1 Mycket stora
2 Stora
3 Små
4 Mycket små eller inga

Vem/vilka är det som stått för mobbningen?

	Ja	Nej
	1	2
a. Lärare	☐	☐
b. Skolledare	☐	☐
c. Annan skolpersonal	☐	☐
d. Elever på min skola	☐	☐
e. Elever från utomstående skola	☐	☐

**Karolinska
Institutet**